

А. КРАСНОЖОН,
К. СКОПЦОВ

Проект «УКРАЇНА»

*Архітектори,
виконробди,
робітники
Храм. Терції*

Харків
«ФОЛІО»
2021

ПРО ПРОБЛЕМУ ДРЕВНОСТІ МАСОНСЬКОГО РИТУАЛУ

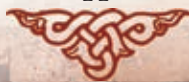
Становлення теорії «Про масонську древність» відбувається в Шотландії в 1737 році. Ніяких документальних свідчень про існування масонської ритуальної традиції або групи, пов'язаної з відомою нині обрядовістю, ра-

ніше XVII ст. невідомо. Масони середньовіччя — суть назви ремісничої корпорації. Про жодні ритуально-містичні напрямки з такою назвою або обрядовістю в середні віки, серед тамплієрів або древніх єгиптян, нічого не відомо. Суть масонського обряду не проявляється до цього часу. Історики масонства не знають ні відомої нині структури храму, ні нинішньої схеми ритуалу аж до другої половини XVII століття, коли вони, власне й оформилися в рамках спекулятивного масонства.

Головні масонські символи: косинець, циркуль, Всевидяще Око та літера G (перша літера англійського слова God — Бог)

Як добре відомо, прямими попередниками масонів вважаються середньовічні каменярі, будівельники соборів у Західній Європі (з XI ст.). До XVII століття масонство в Європі мало суто практичний характер, тобто було пов'язане винятково з

професійною діяльністю мулярів-будівельників і не вирізнялося нинішньою обрядовістю.

У цей період спекулятивне масонство увібрало у свої лави «більшість найбільших діячів Просвітництва і тих, хто вважав себе належним до інтелектуальних верств суспільства. Масонство стало своєрідною модою і знаком належності до еліти», — так стверджує історик масонства Морамарко. Батьківщиною масонства стала Англія. Епоха Просвітництва тут почалася з Томаса Гоббса, а філософ Ф. Бекон був передвісником цієї епохи. Започаткований в Англії під впливом наукової революції XVII ст., далі

Масонський герб 1680 р.
Суспільне надбання

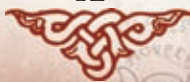
Френсіс Бекон (1561—1626)
«Найкращий з усіх доказів — досвід»

масонський рух поширився на Францію і Німеччину.

На рубежі XVII—XVIII століть у Європі «з'являється смак до таємних товариств і символічних ритуалів». Ідея таїнства зборів певною мірою базувалася на Сократівських гуртках.

Згадки про появу Регламенту відносяться до 1718 року, а вже в 1721 році доктор Стеклі намагається шукати в масонстві

На рубежі XVII—XVIII століть у Європі «з'являється смак до таємних товариств і символічних ритуалів».

THE
CONSTITUTIONS
OF THE
FREE-MASONS.

CONTAINING THE
History, Charges, Regulations, &c.
of that most Ancient and Right
Worshipful *FRATERNITY.*

For the Use of the LODGES.

LONDON:

Printed by WILLIAM HUNTER, for JOHN SENEX at the *Globe*,
and JOHN HOOKE at the *Flower-de-luce* over-against *St. Dunstan's*
Church, in Fleet-street.

In the Year of Mafony — 5723
Anno Domini — — 1723

Титул книги «The Constitutions of the Free-Masons».

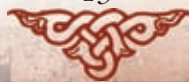
Джерело: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Anderson%27sConstitutions.jpg>

пережитки античних містерій.
І не тільки він — античні корені
в основі масонської символіки

сьогодні намагаються досліджу-
вати багато масонських вчених.
Йде повним ходом оформлення

Науковий експеримент Галілея з падіння тіл. 1589 р.

The Official Journal of the United Grand Lodge of England

Number 37 - Spring 2017

£3.50

FREEMASONRY

TODAY

CELEBRATING 300 YEARS

ENSURING OUR FUTURE

A message of strength
and stability from the
Grand Master **p19**

**ADVISING
BUT NEVER
INTERFERING**

Grand Chancellor profile, **p20**

**WHEN TO
FLOAT A
NEW IDEA**

Sailing lodge launch, **p32**

**INSIDE THE
WARTIME
FRATERNITY**

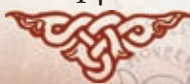
Values on the front line, **p62**

UNITED GRAND LODGE
OF ENGLAND

Обкладинка спецвипуску журналу «Freemasonry today»
на честь 300-річчя заснування Об'єднаної Великої Ложі Англії

14

MASTER MASON

міфології та ритуалу масонства. У світі — епоха Просвітництва і наукова революція, що почалась у XVII ст. з Англії.

Просвітництво істотно похитнуло вплив церкви на соціальне, інтелектуальне і культурне життя. В основі його ідей лежить також повернення до цінності античного знання та індивідуалізму.

Масонство дуже швидко перетворюється в продукт гри розуму тодішніх інтелектуалів-клерикалів із присмаком окултних захоплень. Це свого роду інтелектуальна альтернатива християнській церкві в її клерикальному втіленні.

Масони самі не вважають свій ритуал надто древнім, що

Всевидяче око, або промениста Дельта. Один із головних масонських символів, що символізує Великого Архітектора Всесвіту, який спостерігає за працями вільних каменярів

впливає з факту святкування 300-річчя цього руху, яке відбулося у 2017 році.

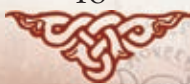
ОПИС КЛАСИЧНОЇ СТРУКТУРИ ХРАМУ

Згідно з канонічним уявленням, масонський храм має прямокутну форму. Стеля усяяна зорями, підлога — з візерунком у

виді шахової дошки. На Сході встановлено трон Майстра, що головує у ложі. У деяких храмах також встановлювали статуї

Храм. Джерело: <https://sphinkspeterburga.ru/1/mistics/5287/>

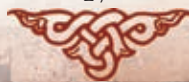

Зображення храму на апроні.
Масонська колекція державного музею історії та релігії (СПб)

Мінерви — богині мудрості в римському пантеоні (або Афіни у греків), Геракла, Венери.

Перше, з чим масон зустрічається на роботах, це вхід, обрамлений двома колонами В і J, розташованими зліва і праворуч від отвору, відповідно. Навпроти входу по поздовжній осі приміщення — Престол. Вхід на Заході, престол на Сході — стандартна схема не тільки масонського, але й християнського храму.

Роботи в храмі не можуть початися без, так би мовити, «кворуму» — без наявності у повному складі семи офіцерів, кожен з яких займає своє належне, чітко визначене місце. Зліва від входу, біля колони В — посідає своє місце Перший доглядач (це північний захід), праворуч — біля колони J — Другий доглядач, на південному заході. Другий, дальній ряд на півночі, займають учні. На півдні — підмайстри.

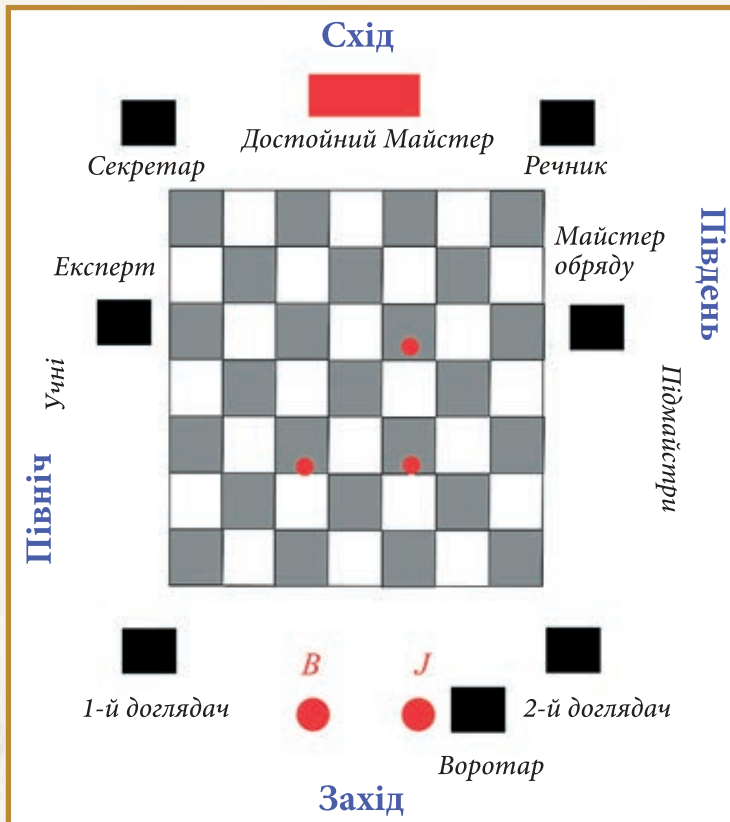

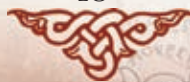
Майстри займають перші ряди по обидва боки.

Достойний Майстер уособлює собою Всевишнього або Світло, і височіє на Сході. Він є головним у роботах та керує ними, відкриває та закриває їх. Окрім Достойного, Схід представлений ще двома офіцерами. Праворуч від нього, на південь від Престолу, перебуває Речник. На півночі — Секретар. Південна сторона в храмі важливіша північної. Тут перебуває не тільки речник,

роль якого не лише в тому, що він відкриває і закриває роботи своїм ритуальним колінопрекломінням перед вівтарем, за вказівкою Достойного. На південній частині храму розташоване і місце Майстра обряду, який веде циркумбуляцію під час робіт, керуючись командами Достойного. Від його моторності залежить темп робіт і пунктуальність виконання обряду. На півдні під престолом стоїть оброблений камінь. На півночі навпаки —

Схематичний рисунок храму (рисунок автора)

неотесаний. З трьох колон, що у центрі храму — дві розташовані на півдні. На півночі одна.

На перший погляд, три колони в центрі храму ніяк не прив'язані до логіки його структури. Колони три, але сторін світу — чотири. Розта-

шовані вони не пірамідою (що логічніше для трьох), а ніби символізують незакінчений чотирикутник. Колони несуть на собі світло свічок і не прив'язані до трьох перших за рангом офіцерів у ложі, оскільки у тих на столах є свої свічники.

ЗМІСТ

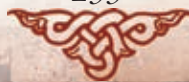
Данило Яневський. Переднє слово 3

Андрій Красножон
**Про походження структури масонського храму
та основних елементів обряду**

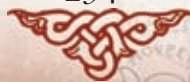
Про проблему древності масонського ритуалу	11
Опис класичної структури храму	16
Критика трактування храму, як моделі храму Соломона.....	20
Храм, як imago mundi	26
Про циркумбуляцію	44

Костянтин Скопцов
Терції

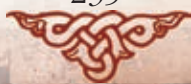
.. Терція Перша. День Рішучості. Здобувач. Profan ..	63
.. Терція Друга. День Терпіння. Учень. Entered Apprentice ..	68
.. Терція Третя. День Навчання. Підмайстер. Fellow Craft ..	73
.. Терція Четверта. День Безстрашності. Майстер Каменяря. Master Mason ..	78

<p>.. Терція П'ята. День Тайнобачення. Таємний Майстер. Secret Master-Master Traveler :: .....</p>	83
<p>.. Терція Шоста. День Працьовитості. Досконалий Майстер. Perfect Master :: .....</p>	88
<p>.. Терція Сьома. День Толерантності. Таємний Секретар. Intimate Secretary :: .....</p>	93
<p>.. Терція Восьма. День Правосуддя. Наставник і Суддя. Provost and Judge :: .....</p>	98
<p>.. Терція Дев'ята. День Чесноти. Управитель Будівництвом. Intendant of the Building :: .....</p>	103
<p>.. Терція Десята. День Обережності. Лицар Обранець Дев'яти. Elect of the Nine :: .....</p>	107
<p>.. Терція Одинадцята. День Стійкості. Піднесений Майстер. Лицар Обранець П'ятнадцяти. Master Elect :: .....</p>	112
<p>.. Терція Дванадцята. День Довіри. Піднесений Майстер. Лицар Емет Обранець Дванадцяти. Sublime Master Elect :: .....</p>	117
<p>.. Терція Тринадцята. День Істинності. Майстер Архітектор. Master Architect :: ...</p>	121
<p>.. Терція Чотирнадцята. День Здобуття. Лицар Королівського Склепіння. Майстер дев'ятої Арки Еноха. Master of the Ninth Arch :: ..</p>	125
<p>.. Терція П'ятнадцята. День Віри. Великий Обраний Каменщик. Grand, Elect, Perfect and Sublime Mason :: .....</p>	129

.. Терція Шістнадцята. День Врівноваженості. Лицар Сходу і Меча. Knight of the East or Sword :	133
.. Терція Сімнадцята. День Благородства. Князь Єрусалимський. Prince of Jerusalem :	137
.. Терція Вісімнадцята. День Божественних Дарів. Лицар Сходу і Заходу. Knight of the East and West :	141
.. Терція Дев'ятнадцята. День непохитності. Лицар Троянди й Хреста. Knight of the Rose Croix :	145
.. Терція Двадцята. День Оновлення. Великий Первосвященник і Великий Шотландський Каменярь. Grand Pontiff. Sublime Scotch Mason :	150
.. Терція Двадцять Перша. День Повчання. Великий Майстер Всіх Символічних Лож або Майстер Ad Vitam. Master of the Symbolic Lodges :	155
.. Терція Двадцять Друга. День Притулку. Ноїв Патріарх або Пруський Лицар. Patriarch Noachite :	160
.. Терція Двадцять Третя. День Рівності. Лицар царственої Сокири або Князь Лівану. Prince of Libanis :	164
.. Терція Двадцять Четверта. День Чистоти. Лицар Скинії Завіту. Chief of the Tabernacle :	169
.. Терція Двадцять П'ята. День Священнодійства. Князь скинії. Prince of the Tabernacle :	173
.. Терція Двадцять Шоста. День Визволення. Лицар Мідного Змія. Knight of Brazen Serpent :	178

<p>.. Терція Двадцять Сьома. День Милосердя. Лицар Милостивий і шотландський Лицар Трійці. Prince of Mercy ..</p>	183
<p>.. Терція Двадцять Восьма. День Заступництва. Лицар Командор Храму. Knight Commander of the Temple ..</p>	188
<p>.. Терція Двадцять Дев'ята. День Пізнання. Великий Лицар Сонця або Князь Адепт. Knight of the Sun ..</p>	193
<p>.. Терція Тридцята. День Сокровенного. Лицар Святого Андрія. Knight of St. Andrew ..</p>	198
<p>.. Терція Тридцять Перша. День самопожертви. Лицар Кадош або Лицар Чорнобілого Орла. Knight Kadosh ..</p>	202
<p>.. Терція Тридцять Друга. День Неупередженого. Великий Командор — Інспектор Інквізитор. Inspector Inquisitor ..</p>	207
<p>.. Терція Тридцять Третя. День Сакрального. Верховний Князь Королівської Таємниці. Master of the Royal Secret ..</p>	213
<p>.. Терція Тридцять Четверта. День Учнівства. Державний Верховний Великий Командор Верховної Ради 33-го й останнього градуса Вільних каменярів. Grand inspector General ..</p>	219

